

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Metodologią badania	4
Charakterystyka Gminy Dobrzyniewo	6
Potencjał i funkcjonowanie instytucji kultury	9
Ocena oferty kulturalnej i praktyki uczestnictwa w kulturze, ocena Gminnego Centrum Kultury	24
Rekomendacje mieszkańców ze spotkań warsztatowych	

Niniejszy raport prezentuje wyniki badania, którego głównym celem była identyfikacja zasobów i inicjatyw mieszkańców Gminy Dobrzyniewo Duże w zakresie kultury. Poprzez kompleksową i celową diagnozę zyskaliśmy wiedzę, jaki jest obecny potencjał gminy, w jakim stopniu i zakresie oferta dedykowana przez Gminne Centrum Kultury i inne podmioty aktywizujące poprzez kulturę jest akceptowana przez mieszkańców. Udało się odnaleźć odpowiedzi na pytania: jakie oddolne działania są możliwe do realizacji, jakie są aktualne formy aktywności społecznej, w jaki sposób odpowiedzieć na potrzeby społeczności lokalnej, co będzie służyć wzmocnieniu roli domu kultury w życiu lokalnej społeczności. Metoda diagnostyczna, przede wszystkim bezpośrednie spotkania w sołectwach, pozwoliła uruchomić proces, w którym społeczność lokalna stała się nie tyle adresatem, co współtwórcą rozwiązań służących zaspokajaniu zbiorowych potrzeb. Społeczność miała możliwość rekomendowania kierunków i form realizacji potrzeb wspólnoty.

Mamy nadzieję, że mieszkańcy, jako autorzy pomysłów zyskali poczucie rzeczywistego wpływu na działania kulturalne i zmiany dokonujące się w ich „małej ojczyźnie”, a przez to podejmą stałą i aktywną współpracę z Gminnym Centrum Kultury, opartą na partnerskich regułach współpracy i współodpowiedzialności.

Obraz, jaki wyłonił się z badań jest dość różnorodny i niejednoznaczny. Z jednej strony poczucie mieszkańców, że kultura stanowi podstawę ich funkcjonowania, jest narzędziem integracji, „oknem na świat”, „szansą na rozwój”, z drugiej angażowanie się w organizację wydarzeń jedynie kilku organizacji i liderów. Widoczna jest zróżnicowana aktywność poszczególnych sołectw, nierównomierne wykorzystanie świetlic, od systematycznej działalności w obszarze kultury do sporadycznych spotkań. Wysoka deklaracyjność potrzeby uczestniczenia w wydarzeniach GCK, a jednocześnie

niezadawalająca frekwencja na organizowanych wydarzeniach. Bogata sieć wiejskich świetlic, ale nadal widoczne niedostatki infrastrukturalne, materialne. Konkurencyjna oferta Białegostoku, brak możliwości dojazdu do domu kultury nie ułatwiają realizacji zadań. Nawiązywanie przez dom kultury relacji z mieszkańcami miejscowości, na terenie których działa, pozwoliło odkryć wiele talentów, zaowocowało stworzeniem pomysłów wspólnych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnych i przestrzeni publicznej. Jesteśmy przekonani, że osoby zaangażowane w projekt, już po jego zakończeniu, będą bardziej świadomie podejmować kolejne działania.

Realizacja badania była możliwa dzięki staraniom kierownictwa GCK, którego wniosek zyskał wsparcie Narodowego Centrum Kultury i został włączony do programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne. Program Dom Kultury+, realizowany jest zgodnie z założeniami Paktu dla Kultury. „Celem działań podejmowanych w ramach programu jest poszerzenie dostępu do kultury, stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenie aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykrowanie warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej”.¹

METODOLOGIA BADANIA

W celu możliwie pełnego zdiagnozowania obecnego stanu kultury w Dobrzyniewie Dużym, wykorzystano kilka metod i technik badawczych. Ważną częścią badań była analiza dostępnych dokumentów i publikacji. Dokonano analizy oficjalnych dokumentów urzędowych (np. Strategia Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże na lata 2016-2024, Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobrzyniewo Duże na lata 2012 – 2022, sprawozdania z realizacji zadań GCK z lat 2013-2016,) oraz baz danych i statystyk gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny

¹ <http://www.nck.pl/dom-kultury/>, dostęp 1 kwietnia 2017 r.

oraz Krajowy Rejestr Sądowy, opracowań historycznych (m.in. opracowanie historii sołectw Reginy Popławskiej na podstawie pracy Edwarda Popławskiego /1922-1996/ „Dzieje parafii Dobrzyniewo” i innych materiałów źródłowych; historia biblioteki i aktywności czytelniczej autorstwa Krzysztofa Pogorzelskiego „Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrzyniewie Dużym”, 2016)

Prócz analizy danych zastanych, w ramach badania przeprowadzono wywiady ilościowe i jakościowe. Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem wywiadów kwestionariuszowych przeznaczonych do samodzielnego wypełniania w formie papierowej (wzór w załączeniu). Miały one na celu zebranie danych na temat postaw mieszkańców wobec kultury w gminie, ocenę obecnej oferty oraz infrastruktury kulturalnej, oczekiwań mieszkańców oraz możliwości rozwoju kultury. Kwestionariusz ankiety wypełniły 142 osoby. Rekrutacja do udziału w badaniu odbywała się w dużym stopniu poprzez kontakty lokalnych liderów, pracowników instytucji kultury, szkół, przedszkoli oraz organizacji pozarządowych, a także poprzez infrastrukturę kulturalną (ankiety dostępne były w Gminnym Centrum Kultury oraz Bibliotece).

Dla uszczegółowienia potrzeb mieszkańców Gminy wykorzystano metody animacyjne. Zorganizowano 12 spotkań warsztatowych, w których wzięło udział 202 mieszkańców z poszczególnych sołectw. Celem spotkań warsztatowych była wspólna analiza zasobów i potencjału w obszarze kultury oraz zmotywowanie uczestników do podjęcia samodzielnych działań w tym zakresie na rzecz lokalnej społeczności, efektywnego wykorzystania gminnych potencjałów dla rozwoju oferty kulturalnej. Mieszkańcy w trakcie dyskusji ocenili aktualną ofertę, zdefiniowali swoje potrzeby, zaplanowali niezbędne zmiany, kierunki rozwoju, zaproponowali działania, które sami mogliby podjąć.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy Dobrzyniewo Duże pochodzą z epoki kamiennej. Przez kolejne lata ziemie te znajdowały się pod wpływem Polski, Mazowsza i Rusi. W XIII obszar wyludniony pod wpływem wypraw jaćwiesko – litewskich, potem przeszedł w zastaw krzyżacki, a od 1398 roku pod panowanie Litwy. Ponowny rozwój osadnictwa nastąpił dopiero za panowania Kazimierza Jagiellończyka. Rozwój wsi zapoczątkowało utworzenie w 1519 r. parafii dobrzyńskiej (fundator Mikołaj Radziwiłł). W tym czasie powstało Dobrzyniewo Wielkie. Po zawarciu Unii z Litwą w 1569 roku ziemia dobrzyńska przeszła w ręce polskie. W wyniku III rozbioru Polski obecne tereny gminy znalazły się w zaborze pruskim, a później po Pokoju w Tyłży przejęło ją Imperium Rosyjskie. Dużą aktywnością i odwagą odznaczyli się mieszkańcy Gminy w obu wojnach. Czas międzywojenny zaowocował wybudowaniem domu ludowego i pierwszej szkoły, założeniem Kasy Stefczyka. Wówczas aż dwóch posłów reprezentowało społeczność dobrzyniewską w Sejmie. Z początkiem 2002 r. zmieniono nazwę Gminy z Dobrzyniewa Kościelnego na Dobrzyniewo Duże.2

Dobrzyniewo Duże jest jedną z 15 gmin Powiatu Białostockiego. Wchodzi w skład aglomeracji miasta Białegostoku i leży w centralnej części Województwa podlaskiego. Zajmuje powierzchnię 16488 ha. Powierzchnia gminy ok. 161 km² stanowi 0,8% powierzchni województwa podlaskiego i 5,4% powierzchni powiatu białostockiego, zbliżona jest do przeciętnej w województwie (171 km²). W skład Gminy wchodzi 26 jednostek pomocniczych, którymi są sołectwa: Bohdan, Borsukówka, Chraobły, Dobrzyniewo Duże, Dobrzyniewo Fabryczne, Dobrzyniewo Kościelne, Fasty, Gniła, Jaworówka, Kobuzie, Kopisk, Kozirce, Krynice, Kulikówka, Leńce, Letniki, Nowe Aleksandrowo, Nowosiółki, Obrubniki, Ogrodniki, Podleńce,

2 https://www.wrotapodlasia.pl/pl/samorzad/powiaty_gminy/bialostocki/gmina_dobrzyniewo_duze/ - dostęp 01.05.2017;
http://region.e-podlasie.pl/gminy/dobrzyniewo_duze.html - dostęp 01.05.2017.

Pogorzałki, Ponikła, Rybaki, Szaciły, Zalesie. W roku 2015 gminę zamieszkiwało 4439 mężczyzn i 4489 kobiet (razem 8928 osób). Najliczniejsze jest sołectwo Fasty (1569 osób, co stanowi 18,5 % ogółu mieszkańców Gminy), a następnie Dobrzyniewo Duże (1462 osób, 16,3 % ogółu mieszkańców Gminy), Pogorzałki (668 osób, 7,4% ogółu mieszkańców Gminy). Najmniejsze społeczności zamieszkują wieś Nowosiółki i Rybaki (po 25 osób w każdej z nich). Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy Dobrzyniewo Duże w roku 2015 wyniósł 55 osób na km² (w powiecie wynosi 49 osób na km²).

Zgodnie z danymi „Raportu o stanie Gminy” (Strategia Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże 2016 - 2024) analiza struktury wiekowej ludności wskazuje na dominację osób w wieku produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet, 18-65 lat dla mężczyzn) wynosi 64%, w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) - 20,5%, natomiast w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni) - 15,5%. Przy wzrastającej liczbie ludności w wieku produkcyjnym, w porównaniu z danymi z lat 2000 - 2010, spada liczba dzieci i młodzieży.

Gmina Dobrzyniewo Duże jest nisko uprzemysłowiona. Szansą na rozwój są małe i średnie przedsiębiorstwa. Na terenie gminy, zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Białymstoku i według stanu na koniec grudnia 2015 roku, prowadzą działalność 584 podmioty gospodarcze. Większość to zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, z dominacją podmiotów gospodarczych z obszarów budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów. Obok lokalnego sektora gospodarczego miejsca pracy są definiowane przez sektor rolniczy. W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, wśród których 50,6% zajmują grunty orne. Jest to obszar określany jako średnio korzystny dla produkcji rolniczej. Podstawową formą własności są indywidualne gospodarstwa rolne. Przy tym są to drobne gospodarstwa o niskiej produktywności, służące w dużej mierze zaspokajaniu własnych potrzeb. Część mieszkańców korzysta z miejsc pracy tworzonych w sąsiadującym z gminą Białymstoku. W 2015

roku na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże zarejestrowanych było 330 osób bezrobotnych, w większości kobiety (192 osoby), co stanowi 5,8% zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W porównaniu z poprzednimi latami wskazuje to na tendencję spadkową.

W dokumentach strategicznych gminy wśród słabych stron gminy najczęściej wymieniane są: niski poziom dochodów, niekorzystna struktura wielkości gospodarstw, wysokie bezrobocie, trudności w obrocie gruntami oraz zbyciu produktów rolnych, słaba kondycja otoczenia rolnictwa, rosnące koszty utrzymania szkół zmuszające do ograniczenia sieci szkół (np. likwidacja SP w Chrabołach), braki w wyposażeniu w infrastrukturę techniczną, słaby stan dróg, brak urządzeń do odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków. W obszarze kultury zwraca się uwagę na brak obiektów zabytkowych, ograniczoną ofertę organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży. Jednocześnie podkreślana jest duża atrakcyjność krajobrazowa, niskie ceny gruntów i uzbrojenie terenów pod budownictwo indywidualne zachęcające do osiedlania się nowych mieszkańców. Ważna dla atrakcyjności gminy jest przychylność władz dla rozwoju przedsiębiorczości, stale rozbudowywana infrastruktura techniczna. Badania ankietowe realizowane w trakcie prac nad strategią Gminy na lata 2016 - 2024 wskazały, że dla mieszkańców gminy najbardziej priorytetowe działania władz gminnych to konieczność walki z bezrobociem (77,8% osób uznało za bardzo ważne), zadbanie o bezpieczeństwo mieszkańców (64,3%), wspieranie przedsiębiorczości (56,4%). Kategoria Kultura, wśród 13 wskazanych działań, znalazła się na 9 pozycji co do ważności (38,2% ankietowanych uznało za bardzo ważne), jednocześnie ta kategoria była tylko jedną z trzech, którym nikt nie przypisał wartości „nieważne”.

POTENCJAŁ I FUNKCJONOWANIE INSTYTUCJI KULTURY

Pierwszą siedzibę „murowaną” zafundowali sobie mieszkańcy w Pogorzalkach w 1956 r., co dało początek pierwszemu Domowi Kultury, który oficjalnie został otworzony w 1958r. W tym okresie w każdej miejscowości na terenie Gminy Dobrzyniewo Kościelne działały Wiejskie Domy Kultury (w miejscowości Kozińce, Dobrzyniewo Duże, Nowe Aleksandrowo), lub też świetlice wiejskie (w miejscowości Gnifa, Borsukówka, Ponikła), działały Kluby „Ruch”. Powstawały zespoły ludowe. W roku 1978 odbył się I Gminny Przegląd „W poszukiwaniu folkloru” służący dotarciu do zapomnianych na naszych terenach pieśni i zwyczajów ludowych, krzewieniu kultury ludowej z terenu Gminy. Przeglądy odbywały się co dwa lata aż do roku 1998. Obok przeglądu folklorystycznego zaczęto organizować Spotkania Instrumentalistów Ludowych. Była to impreza rangi wojewódzkiej, organizowana wspólnie z WDK Białystok. W 2001 roku następuje przeniesienie siedziby GOK z Pogorzalk do Dobrzyniewa Dużego, a także zmiana nazwy na Gminne Centrum Kultury. W ostatnich latach zostały odremontowane i doposażone świetlice. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców i sołtysów zaczynają tętnić życiem.

Obecnie zadania własne Gminy w zakresie kultury realizują następujące placówki:

- Gminne Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym;
- Wiejskie Domy Kultury w Pogorzałkach, Kozірńcach i Nowym Aleksandrowie;
- Świątlice wiejskie w Jaworówce, Borsukówce, Gnifej, Bohdanie, Ponikłej, Obrubnikach, Dobrzyniewie Kościelnym, Krynicach i Chrabołach.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrzyniewie Dużym.

Gminne Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym prowadzi działalność, obejmującą w szczególności:

- Edukację kulturalną środowiska, realizowaną poprzez pracę w zespołach, kołach zainteresowań, uczestnictwo w kursach, konkursach, przeglądach o charakterze lokalnym i ponadlokalnym;
- Opiekę nad amatorskim ruchem artystycznym i twórczością ludową oraz promocję ich działalności;
- Działalność rekreacyjno-sportową i rozrywkową;
- Działalność usługową dla społeczeństwa, w oparciu o posiadaną bazę lokalową, kadrę oraz zespoły artystyczne.
- Stały Zespół Gminnego Centrum Kultury liczy obecnie 9 osób, które systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez szkolenia wewnętrzne, udział w warsztatach, korzystając z konsultacji ze specjalistami w dziedzinie animacji kultury.
- Główny trzon Zespołu stanowi:
- Joanna Sobieska - Dyrektor Gminnego Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym, absolwentka Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie na Wydziale Humanistycznym na kierunku Filologia germańska oraz Wyższej Szkoły Menedżerskiej na kierunku Turystyka i Rekreacja o specjalności Menedżer Hotelarstwa i Gastronomii;

Wanda Dzienis - Instruktor kultury od 1982 roku, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego Wydziału Historycznego o kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Przez 40 lat była członkiem Zespołu Folklorystycznego „Narwianie”;

Henryka Storonowicz - Instruktor, absolwentka Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Warszawie. W latach 1985 - 2009 pracowała jako instruktor kultury w Domu Kultury w Pogorzałkach. Od 2009 roku pracuje w Gminnym Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym na stanowisku starszy instruktor;

Kamil Wróblewski - Kierownik Zespołu Folklorystycznego „Narwianie”, absolwent Wydziału Instrumentalno-Pedagogicznego UMFC w Białymstoku w klasie dyrygowania. Już jako student rozpoczął współpracę z Operą i Filharmonią Podlaską, gdzie na co dzień śpiewa w chórze. Jest założycielem białostockiego chóru Mater Ecclesiae.

Joanna Kunikowska - Główna Księgowa, absolwentka Uniwersytetu w Białymstoku na Wydziale Ekonomicznym, ukończyła studia podyplomowe w zakresie Wyceny i gospodarki nieruchomościami oraz Prawa administracyjnego.

Weronika Koch - Pracownik administracyjno-biurowy, w 2016 roku uzyskała stopień magistra na Politechnice Białostockiej, specjalizacja: Rachunkowość i zarządzanie finansami ACCA. Należy do chóru parafialnego.

Urszula Sadowska - Animator, absolwentka Liceum Sztuk Plastycznych w Supraślu, plastyk ze specjalizacją tkactwo artystyczne. Od 2014 roku organizator kultury w Pracowni Edukacji Kulturalnej w Kozірńcach.

Barbara Lewkowska - Absolwentka ZSTIO im. Stanisława Staszica w Białymstoku. Od 2002 roku pełni obowiązki sołtysa we wsi Krynice. Obecnie prowadzi zajęcia kulturalne i animacyjne w świetlicach w Ponikłej, Krynicach i Jaworówce. Należy do chóru parafialnego w Dobrzyniewie Kościelnym

Krystyna Szleszyńska - Pracownik gospodarczy.

W 2016 roku, w porównaniu do ostatnich trzech lat, można było zauważyć zdecydowane zwiększenie uczestnictwa mieszkańców gminy w inicjatywach kulturalnych, co było wynikiem przebudowania dotychczasowej oferty kulturalnej. Dzięki skoncentrowaniu działalności GCK wokół aktualnych potrzeb mieszkańców gminy udało się stworzyć różnorodną ofertę zajęć stałych organizowanych minimum raz w tygodniu i ukierunkowanych na rozwój umiejętności i zainteresowań różnych grup osób. Amatorzy tańca i innych form ruchu mogli skorzystać z zajęć zumbi oraz prób grupy tanecznej zespołu „Narwanie”. Muzyczne zdolności można było rozwijać w trakcie nauki gry na gitarze oraz prób zespołów ludowych działających przy GCK. Wszystkich artystycznie uzdolnionych zapraszano na zajęcia plastyczne i rękodzielnicze obejmujące takie techniki jak: haft matematyczny, decoupage, pergamano, quilling, wiklina papierowa, papier czerpany, makrama, sutasz. Wychodząc naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców gminy wzbogacono ofertę o zajęcia językowe dla różnych grup wiekowych prowadzone w ZSP w Fastach, WDK w Pogorzalkach, PEK w Krynicach oraz świetlicy wiejskiej w Chrańkach. Każda ze świetlic oferowała zajęcia sportowo – rekreacyjne takie jak: tenis stołowy, bilard czy piłkarzyki. Na przestrzeni 2016 roku zorganizowanych zostało ponad 30 różnych wydarzeń, w których wzięło udział ponad 4000 osób. Wśród wydarzeń okazjonalnych warto wymienić: wystawę „Pocztówka Wielkanocna”, „Wiosenne metamorfozy” – warsztaty wizażu i stylizacji, „Wiosenne spotkania z teatrem” – cykl przedstawień teatralnych połączonych z nauką i zabawą, festyn rodzinny w Chrańkach i „Biesiadę w rytmie disco” w Gnińcu, Gminny Dzień Strażaka czy warsztaty kulinarne w Krynicach.

W grupie imprez cyklicznych, które odbyły się po raz kolejny, największą frekwencją cieszyły się: Dożynki Gminne, Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka w Gnińcu, warsztaty wielkanocne i bożonarodzeniowe poświęcone przygotowaniu ozdób świątecznych. Wspólne śpiewanie kolęd miało miejsce w trakcie Kolędowania w Pracowni Edukacji Kulturalnej w Krynicach. Około 300 osób, przede wszystkim rodzin z dziećmi, zgromadził Festyn rodzinny „Dobrzyniewo na ludowo”, który odbył się na placu przy kościele parafialnym w Dobrzyniewie

Kościelnym. W Turnieju Radar Cup organizowanym przez drużynę sportową Radar Krynice wzięły udział aż 34 drużyny z całego województwa podlaskiego. Wiejski Dom Kultury w Pogorzalkach był gospodarzem Eliminacji Powiatowych XXIV Wojewódzkiego Festiwalu Piosenki Przedszkolaków „Mama, tata i ja”. W WDK w Pogorzalkach odbył się koncert zorganizowany w ramach IX Międzynarodowego Festiwalu Muzyki, Sztuki i Folkloru „Podlaska Oktawa Kultur”. Akcja „Bezpieczne wakacje” ze względu na dużą liczbę chętnych została zorganizowana na hali gimnastycznej w Dobrzyniewie Dużym.

Ważnym zadaniem GCK jest zachowanie pamięci o istotnych wydarzeniach historycznych, stąd tradycyjnie już we wrześniu mieszkańcy spotkali się w Pogorzalkach w miejscu upamiętniającym tragiczne wydarzenia z 1863 roku. Z okazji Narodowego Święta Niepodległości mieszkańcy gminy spotkali się w Nowym Aleksandrowie. Miłym akcentem na zakończenie dnia było wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych.

GCK dba również o rozwijanie partnerstwa pomiędzy instytucjami kultury, korzystanie z dobrych praktyk „sąsiadujących” z gminą ośrodków kultury. Wynikiem tej współpracy jest np.: organizacja wymiany artystów, prezentacja i promocja artystów i działań kulturalnych organizacja konkursów i projektów o zasięgu ponadlokalnym. Z punktu widzenia propagowania kultury Podlasia ważna jest współpraca z Wojewódzkim Ośrodkiem Kultury w Białymstoku, z którym współpracowano przy organizacji Festiwalu Muzyki, Sztuki i Folkloru „Podlaska Oktawa Kultur”. Gmina była odbiorcą warsztatów, kursów, szkoleń i konferencji organizowanych przez WOAK.

W 2017 roku kalendarz wydarzeń jest równie bogaty i atrakcyjny. Nowością są zajęcia umuzykalniające, „powrót” do edukacji językowej, uruchomienie działań w ramach tzw. Pracowni Edukacji Kulturalnej (PEK) oraz kolejnych świetlicach. Jesienią planowana jest organizacja Spotkań z Wielką Muzyką (cykl koncertów).

Istotne znaczenie w realizacji potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy odgrywała w 2016 r. działalność świetlic. Ich dość bogata siatka na terenie gminy umożliwiła dotarcie z ofertą GCK bezpośrednio do lokalnych społeczności.

Świetlica w Gnifiej była czynna dwa razy w tygodniu, z przerwą wakacyjną. W okresie zimowo-wiosennym zajęcia w PEK (Pracowni Edukacji Kulturalnej) były prowadzone przez animatora zatrudnionego na umowę zlecenie. Wśród proponowanych aktywności znalazły się zajęcia plastyczne, sportowo-rekreacyjne oraz zajęcia otwarte. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom uczestników zajęć zorganizowane zostały warsztaty wielkanocne, planowania czasu i organizacji dnia oraz warsztaty asertywności. W PEK mieszkańcy korzystali z bilardu, tenisa stołowego, piłkarzyków, gier planszowych, puzzli piankowych, kregli, klocków, kolorowanek. Instruktorzy uczyli technik plastycznych takich jak: quilling, wiklina papierowa, decoupage. W świetlicy organizowane były również warsztaty bożonarodzeniowe, na których wykonywano bombki różnymi technikami.

Wiejski Dom Kultury w Pogorzalkach w 2016 r. odwiedziły 82 osoby. Organizowano tam w ramach PEK m.in.: warsztaty decoupage, ferie zimowe, warsztaty wielkanocne, akcją wakacje, warsztaty bożonarodzeniowe. Ponadto mieszkańcy mogli korzystać z zajęć stałych tj.: gra w bilard, piłkarzyki, gry planszowe, zajęcia plastyczne. Kilka osób brało również udział w XXI Wojewódzkim Przeglądzie Zdobnictwa Obrzędowego Cyklu Wiosennego

o Świąt Wielkanocnych. Dzieci brały udział w konkursie na pocztówkę wielkanocną oraz próbach do teatrzyku lalkowego „Kozucha Kłamczucha”.

Świetlica wiejska w Borsukówce rozpoczęła działalność w październiku 2016 roku. Zajęcia PEK były prowadzone raz w tygodniu. W tym czasie świetlicę odwiedziły 23 osoby. Organizowano tam takie zajęcia jak: zabawy puzzlami i kreglami, nauka wikliny papierowej, warsztaty bożonarodzeniowe.

Świetlica w Koziańcach była czynna w okresie od stycznia do czerwca oraz od października do grudnia 2016r. Wspólnie z Kołem Gospodyń Wiejskich zorganizowano Dzień Babci i Dziadka oraz zabawę karnawałową pn. „Tłusty Czwartek”. W ramach PEK zorganizowano warsztaty wielkanocne, na których dzieci wykonywały palmy, ozdoby świąteczne, kartki wielkanocne. Panie mogły również skorzystać z warsztatów pn. „Wiosenne metamorfozy” dotyczących ubioru i makijażu. W świetlicy były prowadzone zajęcia sportowe i plastyczne, w czasie których doskonalono umiejętności gry w piłkarzyki, bilard, tenis stołowy. W okresie zimowym zorganizowano warsztaty bożonarodzeniowe, na których wykonywano lampiony, bombki, choinki różnymi technikami.

Świetlica w Krynicach była otwarta w 2016 r. dwa razy w tygodniu z przerwą wakacyjną. W tym okresie zorganizowano następujące wydarzenia: Kolędowanie w Krynicach, Radar CUP, Dzień Babci i Dziadka. Dzieci mogły grać w tenisa stołowego, gry planszowe oraz piłkarzyki. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty dotyczące haftu matematycznego, w których udział wzięło 19 osób oraz warsztaty bożonarodzeniowe. Na zajęciach wykonano również bałwanki ze skarpetek, przedmioty związane z Halloween, zdobiono dynie, wykonywano bombki i prace na Święto Niepodległości. W świetlicy zorganizowano karaoke dla dzieci, zajęcia języka angielskiego dla dorosłych, naukę gry na gitarze, warsztaty kulinarne oraz zabawę sylwestrową.

Świetlica wiejska w Ponikłej rozpoczęła pracę w październiku. Do końca roku mieszkańcy mogli spotykać się na zajęciach PEK w każdy wtorek. Tematami zajęć były: decoupage, malowanki, bałwanki ze skarpetek. Dzieci wykonywały prace plastyczne na konkurs związany ze Świętem Niepodległości. Dużym zainteresowaniem cieszyły się choinki wykonywane z makaronu, szyszek i orzechów. Podczas zajęć można było korzystać ze stołu do bilarda oraz do tenisa stołowego, jak również z piłkarzyków.

Świetlica wiejska w Jaworówce działała przez cały rok 2016. Zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu. Dzieci uczestniczyły w zajęciach tenisa stołowego, grały w bilard, szachy, warcaby, gry planszowe. Zorganizowano warsztaty robienia palm wielkanocnych i stroików. Panie we środy spotykały się na zajęciach aerobiku. Po przerwie wakacyjnej zajęcia w świetlicy prowadził instruktor GCK, który zorganizował w świetlicy: koło szachowe, zajęcia muzyczne i sportowe oraz kulinarne. Uczestnicy zajęć w świetlicy preferowali słuchanie muzyki, grę w gry komputerowe oraz pomoc w nauce.

Świetlica wiejska w Chrabołach zajęcia rozpoczęły się w październiku. Dzieci wykonywały prace plastyczne różnymi technikami takimi jak: quilting, decoupage. Zorganizowano warsztaty bożonarodzeniowe oraz zabawę andrzejkową dla dzieci i dorosłych.

Świetlica w Nowym Aleksandrowie zaczęła funkcjonować od listopada 2016r. W ramach warsztatów bożonarodzeniowych uczestnicy wykonywali bombki metodą decoupage, karczocho oraz metodą quilting. Niestety niewielkie zainteresowanie udziałem w warsztatach zmusiło GCK do zawieszenia działalności w ramach tzw. Pracowni Edukacji Kulturalnej (PEK) w 2017r.

Dyżury instruktorów GCK, ze względu na akceptację tej formy pracy wśród mieszkańców, są kontynuowane w 2017r. Diagnoza potwierdziła, że ograniczenia korzystania z oferty kulturalnej w głównej siedzibie (GCK w Dobrzyniewie Dużym), problem z komunikacją, brak czasu, ale też potrzeba integrowania się przede wszystkim w kręgu najbliższego sąsiedztwa, czyni ofertę realizowaną „w pobliżu” zdecydowanie atrakcyjniejszą. Taka działalność zdecydowanie bardziej aktywizuje mieszkańców, mobilizuje do wspierania propozycji GCK, częstszego włączania się do współorganizacji, przeciwdziałając „wykluczeniu” z racji mieszkania poza centrum gminy.

Istotnym partnerem GCK, ale też podmiotem kreującym wydarzenia kulturalne, integrującym społeczność lokalną jest Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrzyniewie Dużym, która działa od 1956 roku. Wielokrotnie zmieniała siedzibę, borykając się z problemami tak organizacyjnymi, jak i finansowymi, co znacznie zubożyło zasoby. Dopiero od 1974 roku znalazła stałą siedzibę w Wiejskim Domu Kultury Dobrzyniewie Dużym. Spośród pięciu działających w latach 80-tych placówek bibliotecznych (Biblioteka w Dobrzyniewie Dużym i jej filie w Nowym Aleksandrowie, Koziańcach, Pogorzałkach, Fastach), a także kilku punktach bibliotecznych, pozostała obecnie tylko jedna w Dobrzyniewie Dużym. Od 2009 roku, po 34 latach

przerwy, działa ponownie jako samodzielna jednostka. Konkurencja mediów, kryzys czytelnictwa spowodował zmniejszenie zainteresowania czytelnictwem. Obecnie Biblioteka posiada około 300 stałych czytelników. Jej księgozbiór na koniec 2016 roku objął ponad 12 tysięcy woluminów.

Do jej głównych zadań należą:

- Gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
- Udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczenie do domów oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych;
- Popularyzacja książki i czytelnictwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży;
- Doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej;
- Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;

Współdziałanie z innymi bibliotekami oraz instytucjami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa, w tym z bibliotekami szkolnymi w zakresie diagnozowania i zaspokajania potrzeb czytelniczych dzieci i młodzieży.

W ubiegłym roku uroczyste obchodzony był jubileusz 60 – lecia działalności Biblioteki na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże. Z tej okazji wydano ciekawą pozycję autorstwa Krzysztofa Pogorzelskiego „Gminna Biblioteka Publiczna w Dobrzyniewie Dużym”, która jest nie tylko historią dziejów czytelnictwa w gminie, ale też opowieścią o jej mieszkańcach i różnych formach aktywności. Biblioteka wspólnie z GCK realizuje wiele inicjatyw edukacyjno - rekreacyjnych, m.in. festyn rodzinny „Dobrzyniewo na ludowo”, „Dożynki Gminne”, wystawę „Bezkrwawe łowy” oraz „Wiosenne spotkanie z teatrem”.

Trudno o właściwą realizację zadań społeczno - kulturalnych bez wsparcia i aktywności organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy.

Towarzystwo Przyjaciół Gminy Dobrzyniewo, współpracowało przy organizacji szkolnych konkursów plastycznych, których celem była promocja bezpiecznych zachowań i zainteresowań, uzdolnień dzieci i młodzie-

ży, konkurs na hymn gminy, wyjazdy do teatru i wycieczki krajoznawcze, warsztaty kulinarne, „Dzień Kobiet na wesoło”. Dzięki **Stowarzyszeniu Królewski Gościniec Podlasia** propagowane jest dziedzictwo historyczne, organizowane są rajdy rowerowe, organizowane kursy carvingu dla początkujących, turnieje wsi, warsztaty wędliniarskie, zajęcia z języka angielskiego. **Stowarzyszenie - Rozwoju Wsi Pogorzałki „Twórzmy - Razem”** współtworzy np. Podlaski Festiwal Wielkanocny „Wielkanocne Pogorzałki”, projekt pt. „Uchwycone w kadrze” promujący dziedzictwo kulturowe gminy Dobrzyniewo Duże, konkurs o nazwie „Nasze dziedzictwo”, animuje pracę Koła Gospodyń Wiejskich, zabawę choinkową dla dzieci ze SP w Pogorzałkach. **Stowarzyszenie Mieszkańców Ziemi Podlaskiej „Młodzi z Dobrzyniewa”** jest organizatorem akcji honorowego krwiodawstwa, balu charytatywnego, projektu „Tropiciele dźwięków” wspólnie z GCK, tworzy nietypowy folder na temat Gminy Dobrzyniewo Duże. Od wielu lat stałym partnerem działań w obszarze kultury są jednostki **Ochotniczej Straży Pożarnej** z terenu Gminy Dobrzyniewo Duże. Dumą mieszkańców jest **Zespół Narwianie**, który nie tylko podtrzymuje tradycje regionu, ale jest piękną wizytówką gminy.

W kultywowanie tradycji, upowszechnianie dziedzictwa, organizację czasu wolnego, włączają się aktywnie funkcjonujące na terenie Gminy trzy zespoły szkolno-przedszkolne (ZSP w Dobrzyniewie Dużym, w Nowym Aleksandrowie, w Fastach) i 2 szkoły podstawowe (SP w Obrubnikach, SP w Pogorzałkach) oraz Publiczne Gimnazjum w Dobrzyniewie Dużym. Wszystkie szkoły są szkołami publicznymi zarządzanymi przez samorząd gminy. Razem w 54 placówkach uczy się 1028 uczniów, natomiast do 11 oddziałów przedszkolnych uczęszcza 254 dzieci. Współpraca GCK z placówkami oświatowymi zaowocowała wieloma wydarzeniami i inicjatywami (np. „Wiosenne spotkanie z teatrem”, zajęcia językowe, festyn rodzinny „Dobrzyniewo na ludowo”, „Dożynki Gminne”, impreza choinkowa w Pogorzałkach, „Narodowe Święto Niepodległości”, wyjazdy na warsztaty do szkół, „Dzień Dziecka”).

Uzupełnienie potencjału gminy w zakresie realizacji zadań w obszarze kultury stanowią obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków: Rzymskokatolicki kościół parafialny p.w. Zwiastowania NMP wraz z cmentarzem przykościelnym i dzwonnica znajdujący się w Dobrzyniewie Kościelnym, stary cmentarz grzebalny w Dobrzyniewie Kościelnym, cerkiew prawosławna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Fastach, cerkiew cmentarna Św. Michała Archanioła wraz z cmentarzem grzebalnym w Fastach, zabytkowa kaplica w Pogorzałkach obok kościoła parafialnego, stanowisko archeologiczne w Rybakach (osada z epoki kamienia – brązu). Na terenie gminy znajduje się również duża ilość obiektów o wartościach kulturowych nie wpisanych do rejestru zabytków, a są to głównie budynki z pierwszej połowy XX wieku, cmentarze oraz stanowiska archeologiczne (m.in. Kościół w Kopisku, Cmentarz w Nowosiótkach - zbiorowa mogiła i pomnik upamiętniający masowo mordowanych w 1943 r. przywódców ruchu ludowego na Białostocczyźnie).

Ważnym zasobem, który może być wykorzystany do działań animacyjnych w sferze społeczno - kulturowej mogą być atrakcyjne obszary przyrodnicze gminy, m.in. Rezerwat „Kulikówka”, część Rezerwatu „Krzemianka” (leśno-archeologiczny), obszar Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego wraz ze strefą ochronną, wyróżniające się wysoką wartością przyrodniczą i krajobrazową, zaplecem do rozwijania turystyki i wypoczynku.

Główne źródło finansowania działań w zakresie kultury stanowi dotacja z budżetu gminy, wpływy z działalności (np. przychody z wynajmów, honoraria za występy Zespołu Folklorystycznego „Narwianie”). W 2016 roku GCK otrzymało darowiznę w postaci zestawów komputerowych od ARiMR Oddział Terenowy w Łomży, wsparcie ze strony GKRPA, darowizny od sponsorów (sponsoring rzeczowy, usługowy i finansowy). Pozyskiwane są środki zewnętrzne. W 2016r. aplikowano o dofinansowanie do Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne. Zadanie jest realizowane w 2017 roku (22 tys. zł na inicjatywy lokalne).

Ważnym uzupełnieniem finansów „na kulturę” są dotacje pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, które pozwalają organizować warsztaty edukacyjne, rękodzielnicze, wydarzenia artystyczne, wspierać dzieci i seniorów, którym najtrudniej byłoby opłacić udział w tego typu zajęciach.

Sfera społeczno - kulturalna jest bardzo ważna dla zabezpieczenia właściwych warunków życia i rozwoju mieszkańców. W ramach Planu Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże wytyczono 6 równorzędnych celów strategicznych, wśród nich CEL 5 dotyczy rozwoju infrastruktury społecznej. Przyjęto w nim obok podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, zabezpieczenia potrzeb w zakresie opieki społecznej, ROZWÓJ KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO. „W prawidłowo ukształtowanej infrastrukturze społecznej jest też miejsce na rozwój kultury, pielęgnowanie tradycji narodowych, ochronę dziedzictwa kulturalnego i dbałość o przekazanie go następnym pokoleniom. Kultura szeroko pojęta, to tworzenie warunków do rozwoju bazy materialnej, służącej jej krzewieniu, wspieranie środowisk twórczych oraz wszelkich działań zmierzających do upowszechniania twórczości.

Rozwój kultury i dziedzictwa narodowego odbywa się poprzez inspirowanie i działania zmierzające do zapewnienia warunków gwarantujących utrzymanie oraz tworzenie nowych placówek kultury, kultywowania tradycji w życiu zbiorowym, rozwijanie organizacji działających na rzecz środowiska lokalnego, promocja zabytków i obiektów kultury w wydawanych terenowych przewodnikach turystycznych, informatorach, folderach itp.

- Wytyczenie i zagospodarowanie szlaków turystycznych ma na celu umożliwienie zapoznania społeczeństwa z walorami przyrodniczymi, historią i kulturą danego regionu.
- Promocją kultury jest też organizowanie imprez o zasięgu regionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym. Wspieranie kultury ludowej i amatorskiej, folkloru, rękodziela ludowego, ochrona obiektów zabytkowych, stanowisk archeologicznych, historycznych zespołów osadniczych, to zadanie, którego realizacja przyczyni się do rozwoju infrastruktury społecznej³.

3 Strategia Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże a lata 2016-2024, s.30-31

- W ramach ROZWOJU SPORTU I TURYSTYKI określono, że „ze względu na walory przyrodnicze naszego regionu, a w tym Gminy Dobrzyniewo Duże, celowym jest rozwijanie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji. Przyczyni się to do atrakcyjności tych terenów, niezależnie od pory roku. Ważnym zadaniem jest realizacja przedsięwzięcia w zakresie promocji turystyki w celu zapoznania przybyszów z walorami przyrodniczymi i kulturalnymi regionu. Informacja powinna być skierowana do każdego turysty, zarówno podróżującego własnym samochodem, jak i publicznymi środkami komunikacji czy pieszo. Należy także dbać o prawidłowy rozwój fizyczny społeczeństwa, dlatego tworzenie warunków do uprawiania sportu musi rozpocząć się od utrzymania, modernizacji i budowy bazy materialnej sportu masowego i wyczynowego w szkołach, obiektach samorządowych, ośrodkach szkoleniowo-sportowych itp. Ważnym czynnikiem w rozwoju i upowszechnianiu kultury fizycznej i sportu jest organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym”⁴.

Zobowiązanie przyjęte w MISJI gminy do zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańców będzie miało swoje odzwierciedlenie również w Gminnym Programie Rewitalizacji, który służy wyrównaniu stopnia rozwoju obszaru zdegradowanego względem położonego blisko Białegostoku.

„Koncepcja zakłada kierunki działań przyczyniających się do likwidacji negatywnych m.in. przez takie działania jak:

- Budowa świetlicy w Kulikówce
- Docieplenia i remonty domów kultury / świetlic środowiskowych w: Chrańkach, Obrubnikach, Krynicach, Pogorzałkach i Koziańcach,
- Stworzenie pracowni edukacyjnej / pokoju integracji w Krynicach,
- Przebudowę tarasu na scenę letnią w Koziańcach, wyposażenie części obiektów w komputery z dostępem do internetu (wi-fi),

4 Strategia Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże a lata 2016-2024, s.31

- We wszystkich wsiach zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie budynków (urządzenie parkingów, placów zabaw, wiat / altan, organizacja terenów zielonych).
- Zatrudnienie psychologów/pedagogów/ animatorów kultury do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży i w charakterze doradców rodzinnych, w celu organizowania działań integrujących całe rodziny i mieszkańców wsi wskazanego obszaru”.⁵

OCENA OFERTY KULTURALNEJ I PRAKTYKI UCZESTNICTWA W KULTURZE, OCENA GMINNEGO CENTRUM KULTURY

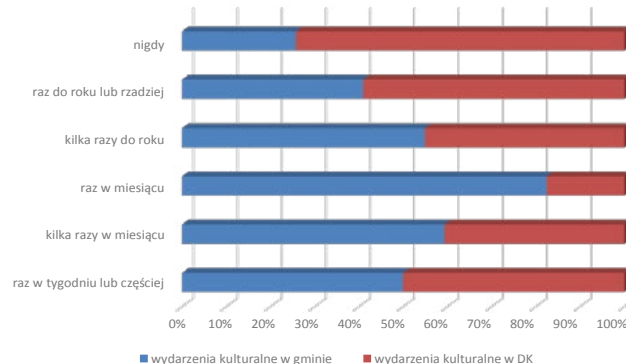
W badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie całej gminy wzięły udział 142 osoby. Ankietowani to w większości osoby pochodzące z Gminy Dobrzyniewo Duże (68,9%), w wieku powyżej 25 lat (43,8% 25-45 lat, 49,2% powyżej 45 lat), kobiety (78,6%). Zdecydowana większość ankietowanych jest aktywna zawodowo (67,2%), na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże 27,7 % lub w Białymstoku - 33,6%.

Pytania dotyczyły oceny oferty kulturalnej Gminnego Centrum Kultury oraz zaangażowania w wydarzenia kulturalne w gminie. Pełen raport z ankiet jest dostępny na stronie www.narwianie.pl.

Poniżej zaprezentowano najważniejsze wnioski płynące z oceny ankiet:

- Badani rzadko uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych (np. koncert, festyn, seans filmowy, spektakl, wystawa, warsztaty, spotkanie autorskie itp.). W ponad 47 procentach jest to tylko kilka razy do roku, a w 22,5 % raz do roku lub rzadziej. Jeszcze rzadziej korzystają z wydarzeń lub zajęć organizowanych przez Gminne Centrum Kultury.
- Tylko 32,7 % badanych uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych w Dobrzyniewie Dużym, tyle samo w innych miejscowościach

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Dobrzyniewo Duże a lata 2016-2024, s.30-34

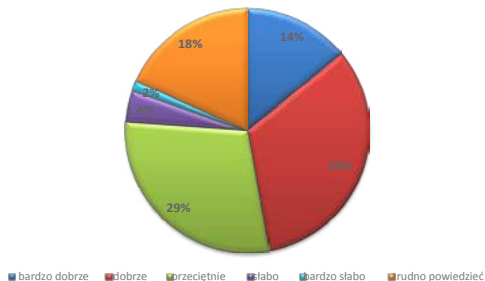
Rysunek 1 Porównanie odpowiedzi na pytania: „ Jak często uczestniczy Pan(i) w wydarzeniach kulturalnych (np. koncert, festyn, seans filmowy, spektakl, wystawa, warsztaty, spotkanie autorskie itp. ?” oraz „Jak często korzysta Pan(i) z wydarzeń lub zajęć organizowanych przez Gminne Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym?” Pytania jednokrotnego wyboru.

gminy (tam gdzie funkcjonują świetlice), a największa grupa (34,6%) korzysta z oferty w Białymstoku.

- Najchętniej mieszkańcy uczestniczą w festynach - 68,3%, warsztatach artystycznych, edukacyjnych, sztuki ludowej i innych - 36,6%, obchodach różnych świąt i dni (np. Babci i Dziadka, Kobiet, Strażaka, Matki i Ojca) - 35,2% oraz koncertach (parafialnych i estradowych) -31%. Mniejszą popularnością cieszą się potańcówki i dyskoteki (22,5%), konkursy, festiwale (12,7%), akcje bezpieczne wakacje/ferie (12%), wyjazdy na spektakle teatralne (12%), spotkania autorskie i „z ciekawymi ludźmi” (12,7%), wystawy (12%), wydarzenia upamiętniające rocznice historyczne (12,7%).
- Oferta kulturalna w gminie Dobrzyniewo Duże oceniona została dobrze (47%) i bardzo dobrze (20%). Jednak aż 41 % oceniło ją przeciętnie. To ocena oferty w całej gminie, ale takie wskazanie co

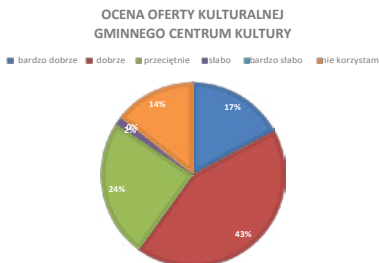
trzeciej osoby biorącej udział w badaniu sugeruje potrzebę głębszej analizy aktualnych wydarzeń.

OCENA OFERTY KULTURALNEJ W GMINIE

Rysunek 2 Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Jak ogólnie ocenił(a)/by Pan(i) ofertę kulturalną w gminie Dobrzyniewo Duże?”. Pytanie jednokrotnego wyboru.

- Zdecydowanie lepiej została oceniona oferta Gminnego Centrum Kultury. W tym przypadku, aż 42,9% oceniło ją dobrze, 17,1% bardzo dobrze, 24,3% przeciętnie i tylko 1,4% słabo.

Rysunek 3 Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Jeśli korzysta Pan(i) z wydarzeń lub zajęć organizowanych przez Gminne Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym, proszę zaznaczyć jak ogólnie ocenia Pan(i) jego ofertę?”. Pytanie jednokrotnego wyboru.

- Badani, którzy korzystają z wydarzeń lub zajęć organizowanych przez Gminne Centrum Kultury zostali poproszeni o ocenę jego działalności bardziej szczegółowo.

	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	ani się zgadzam ani nie zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć/ nie wiem
Instytucja o której mam dobre zdanie	18.4%	34.8%	13.5%	1.4%	1.4%	30.5%
Wspiera ważne i potrzebne akcje dla społeczności lokalnej	19.0%	38.0%	11.3%	1.4%	1.4%	28.9%
Instytucja, dzięki której częściej korzystam z kultury	15.6%	17.7%	18.4%	7.8%	5.7%	34.8%
Tu każdy znajdzie coś dla siebie	14.8%	21.1%	19.0%	9.2%	2.8%	33.1%
Instytucja, która nie zmienia się zbyt często	13.4%	18.3%	17.6%	7.7%	9.9%	33.1%
Instytucja, w której wypada być	18.3%	21.8%	15.5%	4.9%	2.8%	36.6%
Uczęszcza do niej wiele osób, które znam	10.6%	27.0%	18.4%	8.5%	3.5%	31.9%
Budynek jest dobrze przystosowany do odbioru kultury	15.5%	23.2%	16.9%	5.6%	7.7%	31.0%
Budynek jest łatwo dostępny dla mieszkańców	25.4%	26.8%	9.9%	4.2%	2.1%	31.7%

- Ankietowani wskazali, że wiedzę na temat wydarzeń kulturalnych organizowanych w Gminie najczęściej czerpią z plakatów, bilbordów, słupów ogłoszeniowych (43%), od znajomych i rodziny (27,5%) oraz z ogłoszeń parafialnych (10,5%). Rzadko wykorzystywanym narzędziem jest prasa lokalna (jedynie 0,7%), telewizja czy radio (1,4%) oraz szkoła i miejsca pracy (3,5%). Ponad połowa osób do-

brze oceniła dostęp do informacji, jedynie 12 % słabo i bardzo słabo. Niewykorzystanym potencjałem wydaje się strona internetowa (tylko 4,2%) i portal społecznościowy np. facebook (jedynie 7%).

- Większość badanych nie udziela się w zespołach amatorskich, klubach, kółkach zainteresowań czy chórze (62%). Ale często włączają się w organizowanie wydarzeń kulturalnych na terenie gminy (ponad 55 % badanych). Najczęściej są to Dożynki Gminne, festyny rodzinne, Dni Dziecka, Babci, czy Turniej wsi.
- Organizacje pozarządowe, które zajmują się działalnością w sferze kultury (np. organizują wydarzenia kulturalne), na terenie gminy są znane co trzeciemu ankietowanemu, jednak tylko co czwarty bierze udział w organizowanych przez nie wydarzeniach. Ponad 30% badanych nie zna tego typu organizacji.
- Mieszkańców pytano także o jakie formy warto poszerzyć ofertę kulturalną. Wśród propozycji pojawiały się niżej wymienione: spotkania integracyjne, więcej festynów, koncertów, spotkania z ciekawymi ludźmi np. z pisarzami, artystami, podróżnikami, dietetykiem, warsztaty artystyczne: wokalne, muzyczne, taneczne, rysunku, kino, pokazy filmów w plenerze (projektor), zajęcia dla seniorów, zajęcia dla młodzieży, kulinarne, turniej wsi/ turniej wsi, turniej gry na konsolach (Xbox 360, X-box one, ps4, PS3), kursy teatralne, aerobik, potańcówki, kabaret, warsztaty haftu, etnografia regionalna, zumba, kurs zdrowego odżywiania, zajęciarękodzieła.
- Pytanie o wydarzenia, w których badani osobiście wzięliby udział potwierdziło odpowiedzi udzielone w pytaniu o poszerzenie oferty kulturalnej. Wydarzeniami, które pojawiły się jako nowe były m.in.: wyjazd do teatru, opery, warsztaty fotograficzne, kurs grafiki komputerowej, rajd rowerowy, kurs pierwszej pomocy, warsztaty emisji głosu, warsztaty ogrodnictwa.

Spotkania zorganizowane przy współpracy radnych, sołtysów i liderów były realizowane w okresie marzec - kwiecień 2017r. Wzięły w nich udział razem 202 osoby (w tym 158 Kobiet, 44 Mężczyzn), osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 45 % ogółu uczestników, 16 % osoby poniżej 20 roku życia, 39% osoby **wiek od 20 do 50 roku życia**.

Data	Nazwa sołectw reprezentowanych przez uczestników warsztatu	Ogółem liczba osób	W tym liczba kobiet	W tym liczba mężczyzn	Liczba osób do 20 r.ż.	Liczba osób od 20-do 50 r.ż.	Liczba osób powyżej 50 r.ż.
16.03.2017	Dobrzyniewo, Kościelne, Ogrodniki	31	25	6	0	21	10
23.03.2017	Gniła	15	12	3	2	7	6
28.03.2017	Fasty	16	10	6	1	9	6
30.03.2017	Dobrzyniewo Duże, Jaworówka	21	17	4	0	7	14
03.04.2017	Kozirce, Zalesie	10	8	2	0	7	3
04.04.2017	Nowe Aleksandrowo	18	15	3	0	3	15
11.04.2017	Bohdan, Letniki, Podlice	13	11	2	0	4	9
18.04.2017	Chrańboly, Kopisk, Kulikówka	22	17	5	1	12	9
20.04.2017	Obrubniki, Krynice, Szczęty, Ponikła	17	28	3	4	4	11
27.04.2017	Pogorzałki, Rybaki	7	6	1	0	2	5
16.03.2017	Młodzież z Publicznego Gimnazjum w Dobrzyniewie Dużym	27 osób	18	9	27	0	0
20.03.17	Zespół pracowników i współpracowników GCK	5	5	0	0	2	3
	RAZEM	202	158	44	33	78	91

Tabela 2 : Informacja dotycząca uczestników warsztatów

Uczestnicy spotkań warsztatowych w sołectwach, w trakcie dyskusji w małych grupach, definiowali odpowiedzi na kilka kluczowych zagadnień:

- A. Rozwijali skojarzenia związane z myślą „Mój wymarzony dom kultury to miejsce....”;
- B. Identyfikowali swoje silne strony i potencjał, z którego są dumni w swojej miejscowości, dyskutowali o tym co stanowi przedmiot ich troski, jest źródłem satysfakcji;
- C. Analizowali potencjał Gminnego Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym i jego ofertę kulturalną;
- D. Definiowali, w jaki sposób można im i ich sąsiadom ułatwić korzystanie z oferty;
- E. Rekomendowali wydarzenia społeczno - kulturalne, które warto organizować na terenie gminy i wzięliby w nich udział;
- F. Zgłosili propozycje wydarzeń lokalnych, których mogliby być organizatorami, a które warto współfinansować w ramach budżetu gminy, pozyskiwać środki zewnętrzne.

W trakcie podsumowania na forum pojawiały się dodatkowe uwagi i in-

formacje, które uczestniczący uznali za ważne dla pełnej diagnozy sytuacji (m.in. identyfikowano jakie obecni znają stowarzyszenia, grupy nieformalne w Dobrzyniewie, w jakich wydarzeniach organizowanych przez NGO's biorą udział? Jak spędzają czas wolny, co lubią robić? Czego im szczególnie brakuje w gminie?).

WYNIKI SPOTKAŃ W SOŁECTWACH

Kategoria A:

Mój wymarzony Dom Kultury to miejsce....

W odpowiedziach najczęściej pojawiały się sformułowania, że to nie tylko „miejsce spotkań”, ale też **miejsce ze specyficzną atmosferą: „ciepłe”, „wesole”, „bliskie”, „przyjazne”, „bezpieczne”**. „Dom tętniący życiem”, „miejsce w którym integrują się mieszkańcy”, „w którym się spotykamy i możemy wypić kawę i porozmawiać o wszystkim”, „oderwanie się od codziennych zajęć, spędzenie przyjemne i pożyteczne czasu wolnego”, „które gromadzi, integruje i uczy ludzi”. Przestrzeń na której spotyka się „cała społeczność”, „rodziny z dziećmi”, gdzie dzieci i dorośli mogą rozwijać swoje pasje, „gdzie można spotkać różnych ekspertów”, „debatować”, „poznać i wymienić się informacjami”, „po prostu przyjść, posiedzieć, pogadać”. Wśród zainteresowań, jakie powinien rozwijać wymarzony dom kultury wymieniano robótki ręczne, umiejętności muzyczne, kulinarne, taneczne. Wśród form pracy pojawiały się wystawy, szkolenia, kursy, warsztaty, wspólne wyjazdy, pikniki, ogniska, rajdy. We wszystkich sołectwach zwrócono uwagę na rolę kadry, potrzebę obsługi przez osoby które umieją „tworzyć klimat miejsca”, „z odpowiednimi kompetencjami”, „wyszkolone”, „ciepłe i życzliwe”, „odpowiednie do różnych grup wiekowych”. W dwóch sołectwach odniesiono się też do zasobów materialnych, „to miejsce dobrze wyposażone”, „przystosowane dla wszystkich potrzebujących”, „z kuchnią, toaletą, dobrym wyposażeniem”.

Kategoria B:

Z czego jestem dumny w swojej miejscowości; co jest przedmiotem troski, dumy, źródłem satysfakcji.

Mieszkańcy znają historie wsi, doceniają zabytki. Zwrócili uwagę na znaczenie nie tylko tych ujętych w Rejestrze Zabytków, ale też tworzonych przez lokalną społeczność (np. przydrożne kapliczki, krzyże, tablice upamiętniające ważne wydarzenia, cmentarze, kościoł w Kopisku, kościół w Kozirćach). Większość mieszkańców uważa, że wsie w gminie są pięknie położone, wyróżnia je „przyjazne środowisko przyrodnicze”, „unikatowa przyroda”, „źródła krystalicznie czystej wody”, „cisza i bezpieczeństwo”, lokalizacja na terenie lub w sąsiedztwie Puszczy Knyszyńskiej, w otoczeniu lasów, możliwość „obcowania z naturą”, spotkania „sarny, łosia, dzika, żbika, bociana, itp.” Istotne jest położenie na dawnym Trakcie Królewskim. Dowodem na atrakcyjność miejsca jest tworzenie wokół wsi osiedli domków jednorodzinnych, przybywanie „nowych” mieszkańców. Z roku na rok zwiększa się dbałość mieszkańców o estetykę posesji, na co zapewne miał wpływ również gminny konkurs „Mój dom w Europie”.

Generalnie uczestnicy spotkań postrzegają lokalną społeczność jako życzliwą, wspierającą się wzajemnie, szczególnie w obrębie sołectw. Cieszą ich lokalne inicjatywy podejmowane we wsiach na rzecz integracji (np. „majówki”, bale karnawałowe, obchody Dnia Babci, Dziadka, Kobiet, rajdy rowerowe, festyny rodzinne, kuligi). Wymienieni zostali też ludzie, którzy są aktywni, „spajają” społeczność, pomagają w jej funkcjonowaniu. W Dobrzyniewie Kościelnym zwrócono uwagę na „naszego kościelnego”, w Gniewie, Fastach i Kozirćach wyróżniono Panię Sołtyski, w Zalesiu dużo ciepłych słów napisano o Panu Sołtysie, we Wsi Chraoby doceniono Panią Radną (Grażyna Woźniewska), a w Nowym Aleksandrowie znaczące jest, że „Pan Wójt jest od nas”. W Fastach wyróżniono Kaptanów parafii prawosławnej, dzięki którym funkcjonuje świetlica. W Pogorzałkach zaznaczono integracyjną działalność Proboszcza parafii katolickiej. W kilku wsiach wy-

mieniono Panię „które podtrzymują tradycje organizując spotkania” z Kół Gospodyń Wiejskich (Fasty, Pogorzałki), liderów/ animatorów lokalnych organizacji (Stowarzyszenie „Twórzmy razem” w Pogorzałkach, Ochotnicza Straż Pożarna „z prawie stuletnią tradycją”, Towarzystwo Przyjaciół Gminy Dobrzyniewo Duże).

Mieszkańcy są dumni z lokalnych twórców, wymieniają m.in. Pana Henryka Zubryckiego (rzeźbi w drewnie), Krzysztofa Antoniuka (zorganizował mini muzeum historyczne), Panów Lewkowskich (zespół muzyczny), członków Zespołu Narwianie (zespół folklorystyczny), członków Zespołu Dobrzyniaci (zespół śpiewaczy), Panią Monikę Lewkowską (poetka), Pana Tadeusza Dudzińskiego (poeta), Panią Janinę Kamieńską (twórczyni hymnu gminnego).

Cieszy mieszkańców tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o nowe przedsiębiorstwa. Ważne jest sąsiedztwo dużego miasta, jakim jest Białystok, ale dzięki „własnym, dobrze zaopatrzonym sklepom”, bankowi, usługom kosmetyczno-fryzjerskim, boiskom, sali gimnastycznej, przychodni, wyremontowanym świetlicom wiejskim, nie czują się od niego uzależnieni, jak powiedziało kilka osób „nie czujemy się gorzej”.

Kategoria C

Co myślisz o Gminnym Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym i jego ofercie kulturalnej

Opinie dot. funkcjonowania Gminnego Domu Kultury w Dobrzyniewie Dużym i jego ofercie były dość zróżnicowane. Sołectwa położone bliżej, dobrze skomunikowane z centrum gminy, oceniły dość wysoko ofertę, wskazały wiele konkretnych wydarzeń, w których biorą udział. Jednak im dalej od centrum tym wiedza, a co za tym idzie częstotliwość korzystania z oferty, dużo mniejsza. Większość uczestników spotkań uznała jednak, że tak kontakt z GCK, jak i oferta znacznie się zmieniła „na lepsze”, od czasu zmiany kadry zarządzającej. Na pięciu spotkaniach uczestnicy otwarcie podziękowali Pani Dyrektor za formę i jakość obecnej współpracy.

Problemem jest organizacja wydarzeń w miejscowościach, gdzie nie ma świetlicy. Część mieszkańców „czuje się przez to poszkodowana”. Warto według nich rozważyć, uwzględnić w budżecie, koszt wynajmowania przestrzeni na lokalizację czegoś „u nich”, bądź budowę chociażby wiat i zagospodarowanie miejsc na piknik/ ognisko. Rekomendowano też we wszystkich społecznościach zadbanie w większym stopniu o promocję i informację, skuteczniejsze docieranie do mieszkańców.

W grupie, która spotkała się w **Dobrzyniewie Kościelnym**, pojawiły się uwagi: „nie jesteśmy zorientowani”, „podoba nam się biblioteka (zasób książek), ale o reszcie nie wiemy/nic nie wiemy”, „popieramy spotkania typu Dzień Kobiet, Tłusty Czwartek”, „potrzebujemy więcej spotkań z instruktorami”, „zbyt daleko do GCK”, „ważne organizacja półkolonii i Dnia Dziecka”.

W **Gnińej** uznano, że jest zbyt mała orientacja o działalności domu kultury w Dobrzyniewie, co z jednej strony może być skutkiem „słabo rozpowszechnionych wiadomości”, „za mały przekaz informacji”. Mieszkańców cieszy lokalizacja w ich wsi uroczystości okolicznościowych, „ofertę w świetlicy oceniamy bardzo dobrze”

W **Fastach** stwierdzono, że „Dom Kultury w Dobrzyniewie działa prężnie, organizowane są rozrywki kulturalne jak pokazy, odczyty, spotkania towarzyskie”, „jest bardzo potrzebny”, „mniej znana oferta jest osobom starszym”, „cieszymy się z podjętej inicjatywy wobec Fast, które mamy nadzieję, że rozwinięte zainteresowania, doprowadzi do większej integracji naszych mieszkańców”. Przeszkodą w liczniejszym uczestnictwie w imprezach organizowanych przez dom kultury jest „zły dojazd”, „za mała jest promocja, informacja”. Pojawiała się też propozycja aby w Fastach stworzyć bibliotekę.

W **Obrubnikach** uznano, że obecni posiadają zbyt mało informacji o ofercie domu kultury, aby właściwie ją ocenić. Korzystanie z oferty utrudnia głównie odległość od centrum, stąd bardzo ważna jest aktywność instruktorów w świetlicy.

Mieszkańcy **Pogorzałek** powiedzieli, że budynek GCK nie spełnia warunków, jest „zbyt ciasny”. W ofercie brakuje propozycji „dla mężczyzn w średnim wieku”. Obserwuje się małe zainteresowanie życiem społeczności, a przez to i udziałem w inicjatywach GCK. Aktywność ogranicza się raczej do wydarzeń organizowanych w świetlicy w Pogorzałkach.

W **Nowym Aleksandrowie** uznano, że najłatwiej jest korzystać z oferty GCK mieszkańcom Dobrzyniewa Dużego. Obecni mieli poczucie, że „oferta jest skierowana zazwyczaj dla mieszkańców Dobrzyniewa Dużego i Pogorzałek”. Natomiast osoby, które korzystały z propozycji GCK oceniły ją jako „zróżnicowaną i bogatą”, „praca domu kultury jest dość ciekawa”. Podkreślono, że dobrą inicjatywą, promującą dziedzictwo, godną kontynuowania jest funkcjonowanie Zespołu Folklorystycznego „Narwanie”.

Według mieszkańców **Kozińca** zajęcia „ograniczają się tylko dla dzieci”, „zbyt mało wyjazdów do kina, teatru, opery – seniorzy”, potrzebują „zewnątrznej siłowni”, placu zabaw dla dzieci, „zajęć muzycznych w świetlicy”. Dobrze oceniono informacje o imprezach, czy konkursach upowszechniane w formie plakatów i ulotek oraz na stronie internetowej. W świetlicy powinien ponownie być uruchomiony punkt biblioteczny. Uznano, że „praca pani dyrektor wpływa pozytywnie na pracę i zaangażowanie całego zespołu i oferty”.

W **Chrańbófach** stwierdzono, że „budynek z zewnątrz wygląda okazałe”, merytorycznie dopiero „zaczyna się coś dziać”. Mieszkańcy liczą na wsparcie GCK. Potrzebują bieżących informacji o imprezach i spotkaniach.

Na spotkaniu w **Dobrzyniewie Dużym** stwierdzono, że „miejsce jest przyjazne ludziom, tylko mało nowoczesne pod względem wystroju, co też wpływa na świadomość ludzką”, „nieprzystosowane do osób starszych i niepełnosprawnych”, „PRL-owski klimat”, „trzeba koniecznie wyprowadzić OSP z piwnic”, „stworzyć harcówkę OSP, młodzież bardzo jej potrzebuje”. Wysoko oceniono proponowane zajęcia/ warsztaty, ale w większym stopniu trzeba zadbać o ich rozpropagowanie.

Kategoria D

W jaki sposób można ułatwić Tobie i Twoim sąsiadom korzystanie z oferty

W trakcie pracy w małych grupach i dyskusji na forum za kluczowe „ułatwiacze” uznano:

- właściwą promocję i obieg informacji - Najskuteczniejszą, chociaż stosunkowo drogą formą, byłyby ulotki dostarczane bezpośrednio do domów/gospodarstw indywidualnych. Zdarzało się, że plakaty „ginęły po dwóch/ trzech dniach od zawieszenia”. Szczególnie te atrakcyjne w formie lub jak powiedzieli mieszkańcy jednej wsi „zabiera je ktoś, kto nie zapamięta i woli mieć egzemplarz dla siebie”. Trzeba ustalić stałe punkty informacji/ promocji. W grupie kanałów informacji uwzględnić tak sołtysów/ sołtyski, jak i usługodawców (np. sklepikarze, fryzjer, kosmetyczka, aptekarka). Konieczna jest zmiana terminów wydawania biuletynu;
- organizację działań adekwatnych do potrzeb danej grupy wiekowej - Przede wszystkim zwrócili na to uwagę seniorzy, którzy uważają, że dotychczasowe wydarzenia bardziej były związane z potrzebami młodych ludzi, czy też rodziców z dziećmi. Rekomendowano, aby więcej wydarzeń, warsztatów, wyjazdów dot. pasji i zainteresowań miesz-

kańców. Zdecydowanie opowiedziano się za lokowaniem inicjatywy „bliżej” mieszkańców, z wykorzystaniem świetlic;

- konieczność ustalenia stałego grafiku godzinowego funkcjonowania świetlic, czy też możliwości korzystania z zasobów GCK - W kilku przypadkach narzekano na ograniczony dostęp do biblioteki, czy też zasobów szkół w godzinach popołudniowych. Brak było zgodności co do kalendarza wydarzeń. Część osób opowiedziała się za zwiększeniem aktywności w soboty i niedziele, część wolałaby brać udział w wydarzeniach w trakcie tygodnia. Większość osób rekomendowała uwzględnienie przy planowaniu wydarzeń i uroczystości inicjatywy animowanych przez inne podmioty, przede wszystkim unikanie konfliktu z wydarzeniami parafialnymi. W kilku sołectwach zwrócono też uwagę, aby inicjatywy animowane przez instruktorów GCK organizować raczej w godzinach popołudniowych, kiedy mogą z nich skorzystać również osoby pracujące, dzieci po zakończeniu zajęć w szkole. W okresie letnim przedłużyć możliwość korzystania z zasobów „kultury” do 21.00.
- zwiększenie dostępności do budynków seniorów, osób z niepełnosprawnością, rodziców z małymi dziećmi - W wielu przypadkach ograniczenia korzystania z oferty upatrywano w braku podjazdów dla wózków, progach, wąskich wejściach do budynków świetlic, czy też braku dostępu do sal w budynku GCK (wysokie schody, brak windy, wąska klatka schodowa). Poczucie bezpieczeństwa przy korzystaniu z infrastruktury, terenu wokół budynków świetlic zwiększyłoby ogrodzenie, co sygnalizowali rodzice małych dzieci (np. Gnińa)
- rekomendowano rozważenie organizacji dowozu na ważniejsze wydarzenia (szczególnie dot. to grupy seniorów) - Jedną z poważniejszych barier, według uczestników spotkań, jest problem z dotarciem na imprezy. Nie wszyscy posiadają własny środek lokomocji, komunikacja MPK jest stosunkowo droga, częstotliwość i czas kursów nieadekwatny do grafiku wydarzeń.
- budowę domu kultury w Fastach - Mieszkańcy uznali, że będąc naj-

większą wsią w Gminie Dobrzyniewo, powinni posiadać własny Dom Kultury. Wieś liczy obecnie ok. 1800 mieszkańców i stale ich przybywa. Organizacja spotkań dla takiej grupy ludzi wymaga własnych sal, korzystanie z zasobów szkolnych nie zawsze jest możliwe, sprawia kłopoty organizacyjne. Świetlica stworzona przy parafii prawosławnej jest bardzo dobrze wyposażona, ale stosunkowo niewielka. Nie wszyscy mieszkańcy potrafią też przełamać animozje religijne i skorzystać z infrastruktury innego wyznania.

- forum internetowe (online) - skupiające mieszkańców, gdzie można wymienić się spostrzeżeniami, podyskutować, zgłaszać „na gorąco” pomysły inicjatyw.

Kategoria E

Jakie wydarzenia społeczno - kulturalne warto organizować na terenie gminy i wzięłyby w nich udział

Większość uczestników spotkań wskazywała na inicjatywę o charakterze integracyjnym. W każdej grupie wymieniono:

- ogniska, połączone ze wspólnym śpiewaniem, „biesiadowaniem”,
- zawody, które byłyby nie tylko sprawdzeniem umiejętności sportowych, ale też zabawą łączącą pokolenia,
- festyny rodzinne, z piknikiem (z własnym koszykiem), z potańcówką,
- kultywowanie obrzędów wielkanocnych, bożonarodzeniowych, dożynkowych,
- obchody Dni Babci, Dziadka, Kobiet, Mamy, Taty,
- rajdy (rowerowe, konne, samochodowe).

W trzech grupach zaproponowano wymianę pomiędzy sobą książek, ubrań, itp. (np. zorganizowanie „wyprzedaży garażowych” w gminie).

Mieszkańcy nadal opowiadają się za kontynuacją warsztatów edukacyjnych, ale znacznie rozszerzyli obszary o które trzeba zadbać. Jest potrzeba

udziału w warsztatach: rękodzieła, plastycznych, muzycznych, teatralnych, kulinarnych (dla dzieci i dorosłych), zadbanie o podtrzymanie tradycji kulinarnych, decoupage, korzystania z nowych technologii, zdrowego odżywiania, urody, fotografii, pierwszej pomocy. Opowiedziano się za wyjazdami w celu poznania naszego regionu (np. Supraśl, Kruszyniany, Jurówce, Drohiczyn, Tykocin, Augustów)

W dwóch sołectwach wspomniano tradycje harcerskie z żalem, że obecnie brak jest instruktorów, którzy mogliby tę aktywność kontynuować, zarażać ideami „służenia innym” młode pokolenie. Drużyna harcerska funkcjonuje jedynie w Fastach.

Ważne są zajęcia o charakterze sportowym. Mieszkańcy chętnie będą ćwiczyć jogę, aerobik, tańczyć, brać udział w grach zespołowych, uczyć się gry w szachy, warcaby, brydża. Według nich warto inicjować konkursy i zawody w tym zakresie (np. maratony taneczne). Uczyć wędkowania. „Propagować gry planszowe, co jest bardzo ciekawą alternatywą dla często niebezpiecznych gier komputerowych”. Często wspomniano też atrakcyjność nordic walking, ale narzekano na brak szlaków spacerowych, ścieżek rowerowych, co ogranicza bezpieczeństwo. Na jednym ze spotkań uznano, że należy wrócić do Ligi Gminnej.

Ze względu na ograniczenia ekonomiczne warto według mieszkańców organizować wspólne wyjazdy do teatru czy opery. „Bilety grupowe są zdecydowanie tańsze, co zachęci do korzystania z takiej oferty”. Zdecydowanie trudniej jednak było obecnym na spotkaniach zbudować wspólnie propozycje repertuaru, po który powinno „sięgnąć” GCK.

Młodzież chętnie wzięłaby udział w wydarzeniach, którym towarzyszy coś szczególnego, np. prezentacje filmowe, ale na świeżym powietrzu (typu kino letnie), gry terenowe, ale nocą.

Co ciekawe większość pomysłów/projektów, jak przyznali obecni na spotkaniach, nie wymaga angażowania się instytucji kultury, jakiś szczególnych środków finansowych. Wydaje się, że na przeszkodzie ich realizacji stoi raczej brak lidera, tej pierwszej, odważnej osoby, która weźmie na siebie

ciężar zaplanowania wszystkiego, zadbania o szczegóły. Z sentymentem, wśród starszych mieszkańców wspomniano, jak niewiele trzeba było, aby dawniej wspólnota spotkała się i razem coś zrobiła. Przeniesienie się kontaktów, budowania relacji w przestrzeni wirtualnej, zamknięcie w kręgu najbliższej rodziny, wyraźnie szkodzi budowaniu relacji społecznych.

Kategoria F

Propozycje wydarzeń lokalnych, których mogliby być organizatorami, a które warto współfinansować w ramach budżetu gminy, pozyskiwać środki zewnętrzne.

W trakcie spotkań w sołectwach, poszczególne wspólnoty zgłosiły konkretne propozycje inicjatyw, które według nich obok integracji niostyby duży potencjał edukacyjny, byłyby formą animacji poprzez kulturę. Przy tym wyrażono chęć zaangażowania się w organizację tych wydarzeń.

Wśród projektów na rzecz społeczności lokalnej wymieniono m.in.:

- turniej wsi;
- rajd rowerowy szlakami ważnych miejsc w gminie, rajd poprzez sołectwa;
- potańcówkę z nauką tańca towarzyskiego/ ludowego;
- warsztaty łączenia kultur połączone z pisaniem ikon;
- warsztaty – mosty pomiędzy pokoleniami (np. wnuki uczą dziadków „surfowania po sieci”; dziadkowie przybliżają sztukę rękodzieła wnukom itd.);
- warsztaty rękodzielnicze np. „Jak starym sposobem zrobić nową firanę?”;
- integracyjne warsztaty wokalne dla grup śpiewających („Wspólnym głosem na 100gardeł”);
- Zadbanie o zachowanie dziedzictwa lokalnego, prezentacja historii mieszkańców np. poprzez stworzenie galerii zdjęć („ Spotkanie przeszłości z przyszłością”);

- święta ULICY/Święto WSI;
- sprzątanie najbliższego świata, połączone z integracyjnym ogniskiem na zakończenie wspólnej pracy.

Kategoria G

Skąd czerpicie wiedzę dot. wydarzeń społeczno - kulturalnych, o ofercie GCK?

Mieszkańcy Gminy najczęściej wymieniali jako źródło wiedzy o wydarzeniach:

- Internet (portale, w tym przede wszystkim Facebook);
- plakaty, ulotki/ ogłoszenia;
- „pocztę pantoflową” - informację międzysąsiedzką, informację pozyskaną do sprzedawców w lokalnych sklepikach, ale też od krawcowej; czy fryzjerki;
- informację za pośrednictwem dzieci i młodzieży szkolnej (szkoła);
- powiadomienia telefoniczne/ SMS;
- biuletyn gminny;
- informacje w ramach ogłoszeń parafialnych;
- informacje od sołtysa.

Zdecydowanie mniej osób wskazywało na środki masowego przekazu, a jeśli już to jedynie Radio Jard lub Radio Białystok.

Na dodatkowe pytanie „która z form wydaje się Wam najbardziej efektywna w Waszej gminie i gdzie w Waszej miejscowości powinny być umieszczane informacje dot. tej oferty?” mieszkańcy wskazywali na PLAKAT. Przy tym sugerowali, aby miejscem prezentacji były lokalne sklepy, tablica przy Gminnym Centrum Kultury, tablice przy świetlicach wiejskich, przy Urzędzie Gminy oraz przy kościołach. Kolejną wskazaną formą przekazu są informacje przekazywane w trakcie ogłoszeń parafialnych, a także informacje upowszechniane poprzez sołtysów/-ski. Młodzież opowiedziała

się za portalami społecznościowymi, wykorzystywaniem funpage'a i strony internetowej GCK. Mimo powszechnego używania telefonów komórkowych, stosunkowo niewiele osób wyraziło zainteresowanie otrzymaniem powiadomień za pośrednictwem SMSa.

Spotkania w sołectwach zostały uzupełnione o dwa warsztaty z grupami celowymi. **Pierwsze spotkanie zrealizowano z młodzieżą w Publicznym Gimnazjum w Dobrzyniewie Dużym.**

Najczęściej młodzież kojarzyła dom kultury przez pryzmat zespołu „Narwianie”, warsztaty rękodzieła, naukę tańca (np. zumba), dożynki, czy też możliwość korzystania z internetu i komputera. Wiele osób łączyło działalność domu kultury z biblioteką, przy tym wyrazili swój żal, że ograniczone zasoby biblioteczne ograniczają ich dostęp do niektórych książek. Dom kultury dla wielu osób kojarzy się tylko z placem zabaw przed budynkiem GCK. W części związanej z oceną GCK przeważały opinie: „oferta nie jest interesująca”, „nic nas tam nie przyciąga”, „mało akcji”, „nic się nie dzieje, nuda”. Tylko jedna opinia brzmiała „lubię tam przebywać”. Wśród pomysłów działań, które byłyby dla nich atrakcyjne, młodzież proponowała organizację wydarzeń sportowych; typu wyścigi motocyklowe, na quadach, nocne jazdy na rolnikach, zbudowanie skateparku. Chętnie wezmą udział w festynach z „dobrą muzyką”, mają nadzieję na koncert „sławnego” wokalisty, czy też zespołu, ale z zastrzeżeniem, że „to nie powinien być zespół disco polo”. Ważne jest dla nich poznanie innych kultur, zmierzenie się ze sobą w ramach turniejów gier komputerowych. Są otwarci na działalność wolontarystyczną, szczególnie pomoc osobom potrzebującym wsparcia. Kilka osób jako atrakcyjną formę spędzenia czasu wskazało udział w wycieczkach, również zagranicznych.

Na pytanie, jakie formy aktywności w gminie są im znane, najczęściej wspomniano działalność zespołu sportowego Korona Dobrzyniewo Duże, jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, przede wszystkim Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, członkowie zaangażowali się w życie parafii jako mi-

nistranci, czy też w ramach grup oazowych. Znaną im formą aktywności jest działalność Zespołu „Narwianie”. Poza gminą wskazali na działania prowadzone przez Stowarzyszenie Caritas, organizacje harcerskie, akcje honorowych dawców krwi.

W Białymstoku atrakcyjną jest dla nich możliwość korzystania z oferty kinowej, teatralnej, bazy gastronomicznej (np. pizzeria, Mc Donald's), galerii handlowych, basenów i dyskotek.

W wolnym czasie w domu najczęściej oglądają filmy, czytają książki, słuchają muzyki, spędzają sporo czasu w sieci internetowej, grają (gry komputerowe, ale też gry planszowe). Poza domem spotkają z przyjaciółmi. Aktywne spędzanie czasu to dla nich przede wszystkim jazda na rolnikach, rowerze, desce. Wielu młodych ludzi opiekuje się rodzeństwem, zwierzętami w gospodarstwie.

To, czego im w ofercie GCK brakuje to: dodatkowych zajęć z języków obcych, warsztatów różnego rodzaju (np. kurs programowania), wymiany międzykulturowej (spotkania z obcokrajowcami). Według nich władze gminy powinny zadbać o „zielone, zagospodarowane” miejsca na pikniki, siłownię pod chmurką, skatepark. Potrzebują miejsca na spotkania na „świeżym powietrzu” w zadbanym mini parku lub jak to powiedział jeden z uczestników „miło by było spotkać się np. w lunaparku”.

Drugie spotkanie służyło podzieleniu się refleksją w gronie pracowników i współpracowników GCK. Analiza dokonana została w oparciu o dwa pytania: Z czego jesteś zadowolony, co jest dla Ciebie źródłem satysfakcji, co lubisz w GCK?, Co chciałbyś zmienić, poprawić, uporządkować w GCK? Dyskusja pozwoliła lepiej przyrzeć się sile, potencjałom GCK, ale też określić jego braki i słabe strony. Większość refleksji pracowników pokrywała się z sugestiami mieszkańców. Zgodność ta jest budująca, bo wskazuje na podobne postrzeganie tak potencjału, jego siły, jak i potrzeb lokalnych. To z kolei zwiększa szansę współpracy na rzecz dobrych zmian.

Mocne strony GCK, z perspektywy zespołu GCK:

- Aktywność w pozyskiwaniu przez zespół GCK funduszy zewnętrznych
- Dość stabilny budżet
- Ciekawe zajęcia dla chętnych (dorosłych i dzieci), mieszkańcy „wracają” na warsztaty
- Systematyczność i cykliczność organizowanych wydarzeń dla mieszkańców
- Funkcjonowanie świetlic wiejskich,
- Animowanie i wspieranie działań/ warsztatów przez instruktorów bezpośrednio w sołectwach
- Wyremontowany budynek GCK
- Baza sprzętu komputerowego
- Mała infrastruktura dla spotkań matek i dzieci przy GCK
- Otwartość GCK na propozycje mieszkańców, zapraszanie do wspólnego budowania programu
- Aktywność liderów środowiskowych
- Dobre relacje z innymi instytucjami, np. organizacje pozarządowe
- Praca zespołów folklorystycznych, wyposażenie Zespołu „Narwianie” w nowe stroje, możliwość podnoszenia kompetencji na warsztatach wokalnych/ muzycznych
- Strona internetowa GCK
- Obecność na portalu społecznościowym
- Dobra współpraca z radnymi i sołtysami
- Różnorodne konkursy, dające możliwość zaprezentowania zdolności i pasji mieszkańców
- Zdobywanie w konkursach o zasięgu ponadgminnym nagród przez mieszkańców Gminy Dobrzyniewo Duże

Słabe strony GCK, z perspektywy zespołu GCK:

- Budynek GCK nie do końca przystosowany do realizacji oferty, brak dostępu dla niepełnosprawnych i starszych na I piętro, do biblioteki
- Ograniczona liczba sal w stosunku do możliwych dla realizacji warsztatów; w tym samym czasie w jednym pomieszczeniu odbywa się więcej niż jedna forma aktywności
- Brak stałego harmonogramu wykorzystania sal, „zmiany pracy w poszczególnych dniach tygodnia nie sprzyjają stałym bywalcom”
- Mała liczba młodzieży korzystająca z GCK
- Ograniczona, ale też mało aktualna liczba gier w pracowniach, za mało sprzętu do gier zespołowych (np. stoły do tenisa stołowego, gry zręcznościowe, gry stolikowe)
- Mała sala koncertowa/widowiskowa
- Budżet zbyt niski w porównaniu do potrzeb mieszkańców
- Zróżnicowana aktywność mieszkańców w oparciu oświetlice
- Brak małej infrastruktury dla zabaw małych dzieci w sołectwach (przy świetlicach)
- Świetlice nieprzystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością (np. Jaworówka, Krynice, Koziańce)
- Brak pomieszczeń gospodarczych przy GCK i świetlicach
- Ograniczona oferta zajęć stałych, przy tym dostępność dla ograniczonej liczby osób
- Brak prestiżowych wydarzeń o randze wojewódzkiej, tylko jedno o randze powiatowej (festiwal piosenki przedszkolaków „Mama, tata i ja”)
- Brak instrumentów muzycznych
- Brak środka transportu ograniczający wyjazdy zespołów, wymianę z innymi środowiskami
- Brak informacji/ dokumentacji/ uporządkowanego archiwum o historii, tradycjach, atrakcjach turystycznych, przyrodniczych gminy.

Potrzeba szerokiej dyskusji, pracy nad strategią gminy na rzecz rozwoju, dookreślenia szczegółowo odbiorców oferty, zdefiniowania przyczyn niskiej aktywności mieszkańców, sytuacji, wypracowania form promocji i efektywnej motywacji. Niezbędna jest też w opinii zespołu głębsza analiza relacji z innymi podmiotami, budowania partnerstw dla projektów, wspólnego pozyskiwania środków zewnętrznych, wspólnej polityki bieżącego rozwiązywania problemów mieszkańców. Konieczne jest stworzenie bazy zasobów ludzkich - twórców, rzemieślników, artystów, pasjonatów, w oparciu o którą można tworzyć ofertę, ale też z myślą o których trzeba rozwijać bazę do pracy i zachowania dziedzictwa. Uznano, że GCK w najbliższych latach powinno służyć MISJI, w ramach której GCK będzie kuźnią talentów, „ławeczką spotkań sąsiedzkich”, „otwartym oknem na świat, na nową wiedzę i umiejętności niezbędne mieszkańcom”.

W trakcie spotkań z mieszkańcami, liderami i przedstawicielami instytucji pojawiło się wiele ciekawych, istotnych refleksji i rekomendacji dla rozwoju potencjału gminy w obszarze kultury. Wyniki badań są ilustracją potrzeb mieszkańców, tak w zakresie treści, formy, czy też oczekiwanego czasu ich realizacji. Mogą więc stanowić podstawę planowanych w przyszłości działań.

W opinii autorów raportu kluczowe wydaje się być w tej chwili opracowanie strategii rozwoju kultury, uwzględniającej dłuższą perspektywę czasową (min. 5-letnią), ze szczegółowym ujęciem planu rocznego. Obowiązkowo trzeba określić wskaźniki wykonania planu, określić procedurę monitorowania i ewaluacji, co zapewni możliwość analizy efektywności, pozwoli bardziej świadomie wprowadzać niezbędne zmiany. Przy tym strategia powinna być opracowana w sposób partycypacyjny, z uwzględnieniem perspektywy wszystkich instytucji i organizacji, ale też mieszkańców. Zdefiniowania wymaga na nowo nie tylko rola GCK, ale też biblioteki, miejscowych szkół i organizacji w animowaniu kultury, włącznie przedstawicieli kościołów, których aktywność w trakcie badań uznano za szczególnie znaczącą.

Punktem wyjścia powinna być sugerowana już na spotkaniach Misja („kuźnia talentów”, „ławeczka spotkań sąsiedzkich”, „otwarte okno - na świat, na nową wiedzę i umiejętności”) wyraźnie wskazująca, co powinno być priorytetem działalności tak organizacji, jak i instytucji, których sednem funkcjonowania, celami statutowymi jest kultura i aktywizacja. Szczególnie miejsce w strategii należy poświęcić polityce budowania zespołu GCK, rozwojowi jego kompetencji, stałego rozbudowywania wiedzy i umiejętności instruktorów tak, aby właściwie realizować chociażby potrzeby młodzieży, która w tej chwili wydaje się być najmniej usatysfakcjonowana ofertą GCK.

Ważny jest też sposób docierania do mieszkańców z informacją o ofercie, stosowanie efektywnych metod nie tylko informowania, ale też motywowania do udziału w wydarzeniach. Warto zaprosić do dyskusji o potrzebach, kierun-

kach rozwoju gminy w obszarze kultury, wykorzystując media, portal społecznościowy, uruchamiając forum dyskusyjne (np. on-line na stronie GCK).

Zainicjowany w ramach projektu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne konkurs na najciekawsze inicjatywy aktywizacji społeczności lokalnej wydaje się być bardzo dobrą formą aktywizacji społeczności, przedsięwzięciem służącym integracji, budowaniu poczuciu wspólnoty. Warto więc w pracy nad strategią przemyśleć uruchomienie funduszu w ramach budżetu gminy, który służyłby podtrzymaniu tej inicjatywy, umożliwił kolejnym grupom pracę na rzecz swojej społeczności.

Biorąc pod uwagę wnioski ze spotkań w sołectwach, z młodzieżą i pracownikami w bieżącym funkcjonowaniu warto:

1. Kontynuować realizację oferty GCK „bliżej” mieszkańców, przy wykorzystaniu zasobów świetlic wiejskich, przy współpracy z lokalnymi organizacjami i liderami;
2. Zaprosić instytucje i organizacje realizujące zadania w obszarze kultury do opracowania wspólnej oferty, a co za tym idzie harmonogramów i grafików udostępnianych mieszkańcom. Przy tym trzeba zadbać o planowanie kalendarza wydarzeń z wyprzedzeniem.
3. Zgodnie z potrzebą mieszkańców zwiększyć liczbę propozycji na okres letni, wydłużyć czas dostępności GCK czy świetlic do 21.00.
4. Rozwijać kompetencje liderów lokalnych i ich organizacji w zakresie opracowywania projektów, zdobywania funduszy zewnętrznych na ich realizację, podwyższać ich kompetencje badania potrzeb, integracji i mobilizowania do działania społeczności lokalnej. Warto przyjrzeć się doświadczeniom i dobrym praktykom innych społeczności.
5. Ustalić nowy system informacji i promocji, zdefiniować „stałe” tablice informacyjne, sposób przepływu informacji pomiędzy GCK a liderami społeczności, upowszechnić adres strony internetowej i adres Funpage domu kultury, sprawdzić efektywność narzędzia smsowego.
6. Promować ideę wolontariatu, budować wolontariat na rzecz kultury,

który dawałby szansę na pokazanie twórców lokalnych, promowanie ich pasji, ale też zarażenie nimi kolejnych pokoleń. Włączenie w większym niż dotychczas wymiarze mieszkańców do organizacji wydarzeń, szczególnie tych na poziomie sołectw.

7. Zadbaj o ofertę dla każdej grupy wiekowej, zapewnić równy do niej dostęp. Ożywieniu środowiska może służyć zainicjowanie grup samopomocowych (grup konkretnych potrzeb) rozwijanych przy wsparciu instruktorów GCK.
8. Zmniejszyć nierówności geograficzne związane z dostępem do kultury, zadbać o transport z sołectw na kluczowe wydarzenia gminne.

Bardzo ważnym potencjałem warunkującym niejednokrotnie poziom usługi, jest jakość infrastruktury zabezpieczającej jej realizację. Niestety, mimo dość bogatej sieci świetlic, nadal wiele do życzenia, w opinii mieszkańców, pozostawia stan techniczny i wyposażenie budynków, brak dostępności do wielu z nich osobom z niepełnosprawnością. Konieczne jest wdrożenie działań prowadzących do polepszenia sytuacji lokalowej tak GCK, jak i budynków w sołectwach. Zadbaj o ich otoczenie, organizację w ich pobliżu placów zabaw dla małych dzieci, ale też wsparcie „dorosłych” w organizacji miejsca na mini piknik, estetyczne zagospodarowanie przestrzeni wokół świetlic, utworzenie miejsc „na spotkanie” we wsiach, gdzie nie ma jeszcze żadnej infrastruktury.

***Raport opracowany pod redakcją Ewy Jasińskiej
na zlecenie Gminnego Centrum Kultury
w Dobrzyniewie Dużym.***